

Faraons, els déus vivents

Docent: Núria Castellano i Solé / Isabel García Trócoli

Curs 2024-25: UNED Sènior Cornellà

Hores lectives: 30

Dia i hora: dijous, de 18 a 20h

Idioma: català

Calendari: febrer: 13, 20 i 27

març: 6, 13, 20 i 27

abril: 3, 10 i 24

maig: 8, 15, 22 i 29

juny: 5

Introducció

Els faraons van governar Egipte durant més de dos mil anys. Fins i tot els emperadors romans, quan van convertir el país en província romana, mai no van abandonar el protocol reial egipci, i es van mostrar formalment com a faraons. En tots aquests segles els deures del faraó es van mantenir constants: preservar la *Maat* (l'ordre, l'equilibri còsmic i la justícia), complaure els déus i protegir el País de les Dues Terres de les amenaces exteriors. Tot i que l'arquetip de la reialesa egípcia era masculí, algunes dones van poder arribar al cim del poder.

Durant la formació coneixerem cadascuna de les etapes de la història egípcia a partir dels seus governants, veritables déus vivents. Iniciarem a l'època de les grans piràmides amb Quèops, veurem el sorgiment de l'Egipte imperial amb Hatshepsut o el moment en què el país va caure en mans de reis estrangers que, atrets pel prestigi i l'antiguitat de la reialesa egípcia, es van proclamar faraons, com els governants hicses, com el persa Cambises o el macedoni Alexandre el Gran.

Objectius

- Apropar-nos a una etapa de la història egípcia molt desconeguda entre el gran públic: el Neolític i les cultures aqualítiques saharianes, com la més llunyana arrel de la cultura faraònica.
- Rastrear les diferents etapes del sorgiment d'un Estat primari, com va ser Egipte, durant el període Predinàstic, i reflexionar sobre la semàntica estatal, els símbols de poder i l'establiment de la monarquia dual.
- Conèixer les característiques del Regne Antic, el moment en que els primers faraons edifiquen les grans piràmides.
- Reflexionar sobre els moments de canvi històric, sobre la ruptura del *statu quo* i sobre el paper del canvi climàtic i les epidèmies en l'esdevenir històric humà.
- Analitzar els diferents regnats dels faraons del Regne Mitjà i les seves relacions amb els pobles circumdants.
- Ser conscients de l'explotació i la violència que desencadenen els estats primaris contra els pobles veïns i de la justificació ideològica d'aquesta violència.
- Conèixer el període de màxima expansió d'Egipte, el Regne Nou, un moment en el que es constitueix com un vertader imperi.
- Examinar l'etapa en què l'antiga cultura egípcia es transforma profundament degut a l'accés de governants estrangers al poder faraònic.

Programa

1. INTRODUCCIÓ: CRONOLOGIA I FONTS D'INFORMACIÓ.
2. LES ARRELS PREHISTÒRIQUES: EL NEOLÍTIC
3. EL PREDINÀSTIC: LA FORMACIÓ D'UN ESTAT TERRITORIAL
4. ELS FARAONS TINITES: EL PODER QUE ARRIBA DEL SUD
5. L'ÈPOCA DE LES GRANS PIRÀMIDES.
6. AUGA I CAIGUDA DE L'EGIPTE UNIFICAT: EL FINAL DEL REGNE ANTIC

7. SENUSERET I: L'ÈPOCA DE SINUHÉ
8. SENUSERET III: LA CONSOLIDACIÓ DEL REGNE MITJÀ
9. 'ARRIBADA DELS HICSES.
10. LA FARAÓ HATSHEPSUT: LA PRIMERA ENTRE TOTES LES DAMES
11. AMENHOTEP III I AKHENATON: DE L'ESPLENDOR A L'ESFONDRAIMENT
12. ELS RAMSÈS: LA DINASTIA XIX
13. LA BAIXA ÈPOCA I ELS REIS ESTRANGERS
14. ALEXANDRE MAGNE I ELS PTOLOMEUS: GRÈCIA A EGIPTE
15. CLEOPATRA I ELS ROMANS: LA MORT ANUNCIADA

Metodologia

Durant les lliçons, una vegada exposat el tema, s'estimularà la reflexió comparativa entre els aspectes que ens uneixen i ens separen de l'antiga societat egípcia, cosa que ajudarà a la comprensió de les respectives cosmovisions, però també a la presa de consciència de la unitat de gènere humà més enllà d'èpoques i cultures.

Complementarem la exposició amb petits vídeos divulgatius i una presentació de diapositives. Es facilitarà el treball personal i la ampliació de coneixements més enllà de la lliçó a l'aula amb una selecció de texts, webs, vídeos i bibliografia que seran enviats en un document telemàtic.

Es realitzarà una avaluació continuada, amb control d'assistència i tenint molt en compte l'actitud d'aprenentatge i la participació activa a les lliçons. Tot això des d'una egiptologia científica amb ànim divulgatiu, sense abandonar el grau de profunditat de la docència universitària, i, al mateix temps, tenint en compte les necessitats i el nivell de l'alumnat.

Bibliografia

ASSMANN, J., *Egipto. Historia de un sentido*. Madrid: Abada Editores, 2005.

DD. AA., *Egipto. El mundo de los faraones*. Colonia: Könemann, 1997.

GARDINER, A., *El Egipto de los faraones*. Barcelona: Ed Laertes, 1984.

GRIMAL, N., *Historia del Antiguo Egipto*. Madrid: Ed. Akal Universitaria, 1996.

KEMP, B. J., *El Antiguo Egipto, anatomía de una civilización*. Barcelona: Ed. Crítica, 1992.

LÓPEZ, J., *Cuentos y fábulas del antiguo Egipto*. Madrid: Trotta, publicaciones de la Universidad de Barcelona (Pliegos de Oriente, 9), 2005.

PARRA, J.M. (coord.), *El antiguo Egipto*. Madrid: Marcial Pons Historia, 2009.

SERRANO, J.M., *Textos para la historia antigua de Egipto*. Madrid: Ed. Cátedra, 1993.

SHAW, I., *Historia del Antiguo Egipto*. Madrid: La Esfera de los libros, 2007.

TRIGGER, B.G./ KEMP, B.J. / O'CONNOR, D.O. / LLOYD, A.B., *Historia del Egipto Antiguo*. Barcelona: Editorial Crítica, 1985.